

SANTA MARIA D'ELNA. Campanar decorat amb pedra volcànica.

SANTA MARIA D'ELNA. Claustre.

treballs de la galeria sud però es nota ja la influència de l'art gòtic. Finalment la galeria de llevant, construïda al segle XIV, conserva l'arquitectura romànica, però la decoració tant en l'estil com en els motius és purament gòtica. Al mur, escultures en baix relleu il·lustren escenes de la vida de Crist fins a la resurrecció. Hi ha també tres sarcòfags de marbre dels segles VI o VII.

Museu Arqueològic

Dins del recinte, al costat del claustre, a l'antiga capella de sant Llorenç, hi ha instal·lat el Museu Arqueològic, on pot seguir-se la història d'Elna a través de les descobertes fetes durant les diferents campanyes d'excavació.

Així la inspiració oriental hi és present com a Sant Miquel de Cuixà o a Serrabona. Algunes escultures són inspirades en la vida dels evangelistes o del Gènesi. Cal remarcar que al mur interior hi ha una sèrie de làpides sepulcral esculpides en baix relleu i amb epitafis. Al fons de la galeria hi ha una magnífica porta gòtica del segle XIV.

La galeria de ponent és feta durant el segle XIII imitant la primera. Al mur hi ha també una sèrie de làpides sepulcral. A la galeria nord, del mateix segle que l'anterior, els artistes es van inspirar en els

Lluís Fernández López

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 173

11 de juny de 2017

EL ROSSELLÓ

TOLUGES

Població del Rosselló de 6300 habitants situada a 6 km de Perpinyà, entre aquesta capital i Tuïr.

Una torre que es fa mirar és la del campanar civil, de color salmó dit del Lliure Pensament, que va ser construït el 1912. Però el monument més emblemàtic és l'església de Santa Maria, romànica, que va ser edificada al segle XII damunt d'una altra d'anterior.

SANTA MARIA DE TOLUGES. Absis. A l'esquerra, el campanar civil del 1912

A la façana sud hi ha un interessant portal romànic, també del segle XII, que es creu que hi va ser traslladat molt posteriorment, de l'antic convent de monges, proper, de Santa Maria de l'Eula. També a la mateixa façana, entre el portal

i l'absis, hi ha una placa commemorativa de l'assemblea de Pau i Treva que es va celebrar al Prat de Toluges, l'any 1027, presidida per l'Abat Oliva. Un moviment social que s'ha considerat com l'embrió i mare de les Corts Catalanes i del Parlament de Catalunya.

La Pau i Treva

L'any 1020-1030 la violència feudal s'instal·là a Catalunya. Els grans llinatges començaren a lluitar entre ells. Portaven un tren de vida que requeria tenir grans ingressos, que aconseguien fent la guerra contra el veí. Així que reclutaven guerrers entre els pagesos més rics i ambiciosos. Tant rics com per permetre's tenir cavall. Per això se'ls anomenava cavallers. Defensaven el castell del senyor i l'acompanyaven a la guerra. D'altra banda per mantenir el ritme anaren collant els pagesos, els cosien a impostos, es quedaven els excedents, els feien treballar gratis per a ells, etc. És a dir, els nobles s'havien apoderat dels drets i dels béns de l'Estat públic.

L'església sovint actuava com els senyors feudals, però els seus béns també eren cobejats pels nobles bel·ligerants. La situació de rapinya i espoli sobre els pagesos i els clergues portà l'abat Oliba a plantejar una estratègia, la institució de la Pau i Treva de Déu, que pretenia limitar la violència feudal. La pau de Déu era el dret de refugi a les esglésies i al seu voltant. La treva de Déu prohibia les accions bèl·liques durant un temps determinat. Vegem un extracte literal del document que es promulgà a Toluges:

Constituirem [...] que ningú [...] no atacaria cap enemic seu, de la novena hora del dissabte fins a la hora prima del dilluns, a fi que tot home reti honor degut al dia dominical; ni que en cap cas, ningú atacaria un monjo o un clergue caminant sense armes ni un home anant a l'església amb la seva

SANTA MARIA DE TOLUGES. Capitell d'un portal que hi va ser adossat, procedent suposadament de Santa Maria de l'Eula.

ELNA

La ciutat

Elna té uns 6200 habitants, i és situada al sud-est de Perpinyà a 13 km. És al centre d'una plana, al cim d'un turó, a 23 m d'altitud. Comprèn dos sectors, la Vila Alta i la Vila Baixa, cadascuna rodejada de muralles, bastides al segle XII. A la vila Alta hi ha la catedral, el monument més notable de la ciutat, amb un claustre excepcional i el museu arqueològic. A la vila baixa hi ha l'església de Sant Jaume i el cementiri romà i paleocristià.

Història

Hi ha constància de poblament des de la fi de l'edat del bronze. En temps ibèrics era coneguda per Illiberri. Aníbal hi acampà l'any 218 aC. Sota

la dominació romana pren el nom de Castrum Helenae. L'Emperador Constantí hi fou assassinat el 350. Posteriorment esdevingué seu del bisbat d'Elna. El 1285 va ser saquejada per Felip l'Ardit. Sota el regnat de Jaume II de Mallorca va ser conquerida per Pere III. El 1492 la població s'aixecà contra els francesos que l'ocupaven

CATEDRAL DE SANTA MARIA D'ELNA.

i els foragità, però el 1474, Lluís XI la prengué de nou, la saquejà i l'incendià. El 1602 els bisbes es traslladaren a Perpinyà. Som en èpoques de decadència. A l'inici de la Guerra dels Segadors (1641) les tropes franceses prenen novament Elna. El 1659, amb el tractat dels Pirineus, passà definitivament a França.

La Catedral

La catedral d'Elna és un notable edifici romànic de tres naus amb tres absis. L'edifici actual es va començar a construir a mitjan segle XI i s'acabà al XV. Per aquest motiu presenta elements gòtics.

El claustre, fet amb marbre de Ceret, es va començar a construir durant el segle XI per l'ala sud i aquesta és precisament la més remarcable. Els capitells són decorats amb grius, àligues, lleons, sirenes i motius vegetals.